

**Cyfarfod Grŵp Rhywogaethau Estron Goresgynol Partneriaeth
Bioamrywiaeth Cymru**

Swyddfa Llywodraeth Cymru, Aberystwyth

20 Mehefin 2014

Yn bresennol

Dave Thomas	DT	Llywodraeth Cymru
Nick Bialynicki - Birula	NBB	Cyfoeth Naturiol Cymru
Kathleen Carroll	KC	Llywodraeth Cymru
Lucy Cornwell (dros y ffôn)	LC	Ysgrifenyddiaeth (GBNNS)
Sean Hathaway (dros y ffôn)	SH	Dinas a Sir Abertawe
Anthony Hicks	AH	Llywodraeth Cymru
Richard Poole	RP	Dŵr Cymru
Gabe Wyn	GW	CNC
Holly York	HY	Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru (WBP)

Ymddiheuriadau

Nigel Ajax-Lewis	Ymddiriedolaethau Bywyd Gwylt
Colin Charman	CNC
Dan Forman	Prifysgol Abertawe
Michael McCabe	CNC
Niall Moore	GB - NNS
Jo Mullett	Knotweed Control
Judith Oakley	CCS, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant
Neville Rookes	Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC)
Paul Stebbing	Canolfan Gwyddorau'r Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu (CEFAS)
Chris Tucker	CNC
David Thorpe	CNC

1. Croeso, cyflwyniadau, ymddiheuriadau a rhoi gwybod am eitemau Unrhyw Fater Arall (Cadeirydd)

Estynnodd DT groeso cynnes i bawb oedd yn bresennol. Cafodd cyflwyniad arfaethedig Dan Jones, Prifysgol Abertawe, ar reoli'r Clymog, ei ohirio tan gyfarfod arall â mwy o fynychwyr.

2. Camau gweithredu a chofnodion o'r cyfarfod blaenorol

Cytunwyd bod cofnodion y cyfarfod blaenorol yn gofnod cywir a byddent yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Bartneriaeth. Diolchodd y Cadeirydd i HY am gymryd cofnodion. Mae'r rhan fwyaf o'r camau gweithredu o gyfarfod mis Ebrill wedi'u cwblhau bellach, gyda'r camau gweithredu naill ai'n cael sylw mewn eitemau ar yr agenda (Camau 4, 5, 7, 11 ac 13) neu'n parhau. Gweler isod:

Cam gweithredu 2. Llywodraeth Cymru i adrodd ar gynnydd argymhellion Ymchwiliad Pwyllgor yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd ar Rywogaethau Estron Goresgynol (INNS) yng Nghymru lle bo'n briodol.	Ymlaen i gyfarfod mis Tachwedd.
Cam gweithredu 12. Rhaglen Dileu Mincod Cymru Gyfan: DT i gysylltu ag aelodau'r grŵp er mwyn trafod ymhellach (e.e. David Thorpe CNC, Jean Matthews CNC, Rob Parry WTW, Lizzie Wilberforce WTSWW a'r Grŵp Mamaliaid) ac adrodd yn ôl.	Parhaus. KC wedi gofyn i Dan Forman baratoi papur (ar waith)

AH: Y diweddaraf am y gwaharddiad ar 5 rhywogaeth planhigion goresgynol dyfrol (cyfrdwy/rhedynen y dŵr, pluen parot, dail-ceiniog arnofiol, corchwyn Seland Newydd a briallu'r dŵr) - mewn cysylltiad â'r Alban a fydd yn lansio ymgynghoriad yn yr haf. Mae'r Alban yn adolygu'r rhywogaethau a restrir er mwyn gweld a ddylid ychwanegu rhagor at y rhestr.

Cam gweithredu 1. WBP (HY) i uwchlwytho Cofnodion y cyfarfod blaenorol i wefan Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru.

3. Gorchmynion Rheoli Rhywogaethau

Cyflwynwyd y Bil Seilwaith yn Nhŷ'r Arglwyddi ar 5 Mehefin 2014. Mae'r Bil i'w weld yn <http://services.parliament.uk/bills/2014-15/infrastructure.html>. Mae'r Bil yn cynnwys darpariaeth ar gyfer rheoli rhywogaethau estron goresgynol trwy gytundebau a gorchmynion rheoli a materion cysylltiedig. Bydd isadran 14 newydd (4A) yn Neddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981 yn cyflwyno mesurau'n ymwneud â chytundebau a gorchmynion rheoli rhywogaethau i'w cynnwys yn Atodlen 9A y Ddeddf.

Mae gorchmynion rheoli rhywogaethau yn caniatáu i awdurdod amgylcheddol gael mynediad i safle er mwyn rheoli rhywogaethau os na ellir dod i gytundeb ar ôl 42 diwrnod o drafod. Mewn amgylchiadau eithriadol, bydd gorchmynion rheoli rhywogaethau brys yn cael ei gyflwyno heb gynnig cytundeb rheoli rhywogaethau yn gyntaf. Cyfoeth Naturiol Cymru a Gweinidogion Cymru yw'r awdurdodau amgylcheddol yng Nghymru. Dim ond Gweinidogion Cymru all wneud cytundeb neu

Orchymyn Rheoli Rhywogaethau ar gyfer safleoedd/lleoliadau sy'n cynnwys adeilad. Bydd cod ymarfer yn cael ei ddatblygu (a'i gytuno gan Lywodraeth Cymru a DEFRA). Efallai y telir iawndal (e.e. am chwalu drws i lawr).

Mae Tŷ'r Cyffredin yn trafod y ddeddfwriaeth ar hyn o bryd. Mae'n ddeddfwriaeth ddrafft, a'r gobaith yw y bydd y bil ar waith erbyn yr etholiad cyffredinol nesaf.

Dangosodd y grŵp eu cefnogaeth i gyflwyno'r Gorchymyn Rheoli Rhywogaethau. Byddai rheoli cyfathrebu, e.e. sut gellir cyflwyno'r Gorchymyn gydag enghreifftiau, cod ymarfer, yn ddefnyddiol.

Beth yw ystyr 'mangreoedd' i lesddeiliaid a deiliaid morol? Ystyrir adeiladau yn eiddo i'r tiffediannwr gan gynnwys cychod. KC i egluro'r bil yn well yn nhermau lesddeiliaid a deiliaid morol (**Cam gweithredu 3**)

Cam gweithredu 2. HY i rannu copïau o ddogfen gryno KC

Cam gweithredu 3. KC i egluro diffiniad y bil o 'mangre' ar gyfer lesddeiliaid a morol

4. Cylch Gwaith

Cytuno ar newidiadau i'r Cylch Gwaith. Bydd y Cylch Gwaith yn cael ei adolygu bob blwyddyn.

5. Aelodaeth

Dosbarthwyd taenlen aelodaeth er mwyn cadarnhau a diweddarau'r manylion. Trafodwyd bylchau o ran ymgysylltu â'r aelodau – nododd y grŵp fod prinder cynrychiolwyr o Bartneriaethau Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol ac Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol. Mae bylchau posibl eraill yn cynnwys yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol, Dŵr Hafren Trent (cyswllt posibl, Richard Spence), Dŵr Cymru, Ymddiriedolaeth Afonydd De-ddwyrain Cymru (Anthony Rees), cynrychiolwyr Sŵau yng Nghymru, Network Rail, cynrychiolwyr o'r diwydiant adeiladu, British Marina Federation.

Y potensial i adolygu strwythur cyfarfodydd gyda sesiynau 'thema' e.e. grwpiau rhywogaethau penodol, pynciau allweddol, cyfarfodydd maes. HY i adolygu mynychwyr/sefydliadau'r gorffennol i weld pa rai sydd wedi mynd yn angof.

Cam gweithredu 4. HY/DT i ymchwilio i bwy sy'n gallu cynrychioli'r Partneriaethau Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol ac Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol ac anfon llythyr o wahoddiad. HY i ddrafftio llythyr. HY i adolygu cyn-fynychwyr/sefydliadau i weld pwy sydd wedi mynd yn angof.

6. Archwiliad Gweithredu: Cyflwyniad i ddefnyddio System Adrodd ar Weithredu Bioamrywiaeth (BARS) (Holly York)

Darparwyd cyflwyniad i'r grŵp. Mae BARS yn cynnwys camau gweithredu ac amcanion perthnasol yn ymwneud â rhywogaethau estron goresgynnol e.e. ymchwil - er mwyn deall effaith rhywogaethau estron/a neu oresgynnol yn well, Rheoli Rhywogaethau - er mwyn rheoli rhywogaethau goresgynnol neu rywogaethau estron eraill, addysg/codi ymwybyddiaeth, arolwg/monitro ac ati.

Crëwyd Archwiliad Gweithredu fel prosiect (dolen isod).

Cymharwyd a thrafodwyd archwiliad gweithredu Word ag archwiliad gweithredu BARS.

- Mae BARS hefyd yn ein galluogi i gofnodi statws gweithgaredd (e.e. ar waith, dyhead, wedi'i gwblhau), cynnydd hyd yma, cofnodi lleoliad (mapio ardal y prosiect/gweithgaredd) a hyd a lled (achosion, maint yr ardal)
- Mae BARS yn ein galluogi ni i adrodd am weithgaredd gan ddefnyddio nodweddion mapio gofodol a nodweddion penodol y gellir eu hidlo. Er enghraifft 'Camau gweithredu ar gyfer rheoli pob rhywogaeth er mwyn 'rheoli rhywogaethau goresgynnol neu estron eraill' - ar gyfer Cymru neu leoliad penodol, rhywogaeth benodol, ar adeg benodol. Mae'n ein galluogi ni i edrych ar ddsbarthiad gweithgaredd a chreu crynodebau ystadegol.

Nid yw BARS yn cofnodi costau, fodd bynnag. Mae angen i ddefnyddwyr wybod beth mae'r canlyniadau'n ei ddangos – nid map dosbarthiad rhywogaethau mohono, a gallai adlewyrchu faint sy'n defnyddio cynlluniau, ymdrechion mapio.

Mae'r grŵp o blaid defnyddio BARS i gofnodi gweithgareddau INNS.

Beth nesaf? Cofnodi hen weithgareddau ar BARS, cysylltu holl gamau gweithredu perthnasol BARS â phrosiect Archwiliad Gweithredu, Annog/Ymgysylltu â defnyddwyr posibl er mwyn cofnodi INNS ar BARS (mae Archwiliad Gweithredu ar ein cynllun gwaith), Cyfarwyddiadau penodol ar gyfer cofnodi gweithgaredd ac adrodd ar gyfer INNS a darparu adroddiad a dolenni BARS cyn cyfarfodydd. (**Cam gweithredu 5, 6 a 7**).

Dolenni cyswllt

BARS: <http://ukbars.defra.gov.uk>

Grŵp WBP INNS: <http://ukbars.defra.gov.uk/project/show/27225>

Archwiliad Gweithredu WBP INNS Group's Action Audit:

<http://ukbars.defra.gov.uk/project/show/37645>

Cyngor a chanllawiau: <http://ukbars.defra.gov.uk/help> neu cysylltwch â Holly York ar gyfer hyfforddiant.

Cam gweithredu 5. HY i gofnodi hen weithgareddau ar BARS lle bo'n bosibl a chysylltu'r holl gamau gweithredu perthnasol â'r 'prosiect' Archwiliad Gweithredu.

Cam gweithredu 6. HY i annog aelodau (a defnyddwyr posibl eraill) i gofnodi gweithgareddau INNS ar BARS. Pawb. Ymchwilio i'r defnydd o BARS ar gyfer sefydliadau.

Cam gweithredu 7. HY i ddarparu adroddiad a dolenni cyswllt BARS fel Archwiliad Gweithredu ar gyfer y cyfarfod nesaf.

7. Diweddariad Llywodraeth Cymru

Mae blaenoriaethau INNS ar gyfer DT a'r tîm yn cwmpasu tri phrif faes gwaith;

1. Ymateb i'r Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd
2. Strategaeth Prydain
3. Agweddau gweithredu Rheoliadau IAS yr UE

Bydd cefnogaeth Llywodraeth Cymru i Grŵp INNS Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru yn parhau. Arwain polisi INNS o ddydd i ddydd gan DT, AH a KC.

Mae'r grŵp yn croesawu aelodau eraill i fod yn fwy gweithredol, ac yn nodi pwysigrwydd grŵp INNS Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru.

Diweddariad INNS o fewn y Bil Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, Troseddu a Phlisma 2014 (Deddf y DU):

"A community protection notice may require the control or removal from premises occupied by a body or individual of a plant of the following description -

- (a) Japanese Knotweed (Fallopia japonica),*
- (b) Himalayan Balsam (Impatiens glandulifera),*
- (c) a plant specified in an order made by the Secretary of State."*

Os yw Clymog Japan yn peri niwsans, yna gellir cyflwyno hysbysiad/rhybudd i'r perchennog gael gwared arno, yn enwedig os yw'n ymledu i adeiladau cyfagos. Mae cyfreithwyr wrthi'n profi hyn.

8. Cynllunio gwaith

Croesawodd y Cadeirydd sylwadau'r aelodau ar y cynllun gwaith. Nododd y Grŵp bod angen sicrhau bod y cynllun gwaith yn haws i'w ddefnyddio a'i fod yn dangos yn glir pa weithgareddau'r cynllun gwaith sydd ar droed.

Awgrymiadau/Sylwadau yn cynnwys:

- Blwch ticio os yw 'gweithgareddau' wedi'u cofnodi ar BARS (neu ffynonellau eraill)
- A ddylid eu hystyried fel 'gweithgareddau' neu 'amcanion'?
- Adnoddau cyfyngedig – llawer yn y cynllun gwaith. Prosiectau yw rhai o'r 'gweithgareddau' – nodi pa weithgareddau sy'n cyfrannu at yr adrannau hyn er mwyn creu darnau haws eu trin, yna adolygu i nodi arweiniad.
- Defnyddio meysydd ymateb ychwanegol – beth rydym eisoes yn ei wneud (pethau rydym yn eu gwneud) a beth sydd angen ei wneud/anelu atynt? Arbrawf CNC yn ychwanegu 1. Cyfraniadau partner a 2. Sylwadau ar y cynllun gwaith (**Cam gweithredu 8**).
- Cynnwys Cynlluniau Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol â Rhywogaethau Goresgynnol a nodwyd. Mae Partneriaeth Bioamrywiaeth Sir Benfro wedi llunio Cynllun Gweithredu ar Rywogaethau Estron yn ddiweddar (<http://ukbars.defra.gov.uk/project/show/37479>).
- Diweddarau'r adran Ymchwil – cysylltu â chynrychiolwyr academiaidd y grŵp am wybodaeth (**Cam gweithredu 9**).

Cam gweithredu 8. CNC (NB-B) i dreialu ac anfon cynllun gwaith diweddaraf at HY gan ddefnyddio'r meysydd ychwanegol – cyfraniadau partneriaid (beth rydym ni'n ei wneud) a sylwadau.

Cam gweithredu 9. HY i gysylltu â chynrychiolwyr academiaidd y grŵp er mwyn cyfrannu i'r adran ymchwil.

9. Bylchau tystiolaeth

Darparwyd adborth o achlysur lansio Bylchau Tystiolaeth Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru ar 30 Ebrill i'r aelodau. Gweler nodiadau gweithdy lansio'r Prosiect Bylchau Tystiolaeth am fanylion.

Cyflwynwyd cyfres o gamau gweithredu yn sgil trafodaethau yn y lansiad. Angen nodi cam gweithredu 2 - 'mae angen i Grŵp INNS wneud rhagor o waith er mwyn datblygu a chyfathrebu'r amrywiaeth o fylchau tystiolaeth INNS sydd angen mynd i'r afael â nhw, o arolygon syml ar raddfa fach i astudiaethau cymhleth sy'n addas ar gyfer ymchwil'. Defnyddio fel canllaw i lywio academyddion i'w ddefnyddio fel teitlau traethodau, gan gynnwys beth a ddisgwylir.

Bwlch Tystiolaeth newydd 'What are the distributions and status of non-native terrestrial molluscs in Wales?' gan Ben Rowson, Amgueddfa Cymru.

Cam gweithredu 10. HY i ddsbarthu dogfen lansio EG, gan dynnu sylw at Gamau Gweithredu INNS

10. Diweddariadau gan bartneriaid (Pawb)

GB NNS (LC): Cynhaliwyd fforwm blynyddol y rhanddeiliaid yng Nghaerefrog ar 22 Mai a ddenodd nifer dda o bobl. Roedd adolygiad o'r strategaeth ymhlith y pynciau trafod. Rhyddhawyd e-ddysgu NNS. Mae'n gyflwyniad i rywogaethau estron a rhywogaethau estron goresgynnol, a chanllawiau ar adnabod ac adrodd. (<http://www.nonnativespecies.org/elearning/>).

CNC (NB-B) (gweler y ddogfen ddiweddaraf am fanylion llawn): Uchafbwyntiau:

- Cais ariannol dros ben ar gyfer dileu Llyfrothen Dŵr Croyw yn y De-orllewin. Mae CNC yn edrych ar gyfleoedd ariannu eraill i gefnogi'r gwaith hwn.
- Mae cranc goresgynnol newydd - *Asian Shore Crab* wedi ei ddarganfod yn allfa pwerdy Aberddawan. Mae CNC wedi paratoi taflen ffeithiau a bydd yn cynnal arolwg â staff yr Arfordir Treftadaeth ym mis Awst. Bioddiogelwch da yw'r neges allweddol.
- Mae'r prosiect Llwybrau Morol yn mynd rhagddo'n dda, gyda 3 staff CNC ac 1 staff Prifysgol Bangor ar long CEFAS.
- Is-grŵp Rhododendron – mae CT wedi gofyn am geisiadau aelodaeth gan holl gadeiryddion y Grŵp Ecosystemau. Bydd yn cael ei fwrw ymlaen gyda Grŵp Ecosystemau Coetir y Bartneriaeth.
- Cafwyd cyfarfod o Grŵp Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Rheoli Ceirw ym mis Ionawr. Mae gwaith arolwg yn dangos bod poblogaeth o geirw Sica yn y Gorllewin. Mae'n anodd eu difa oherwydd materion perchnogaeth tir a chaniatâd i ladd. Bydd y grŵp yn adolygu'r cynllun gweithredu (gyda SCO yn ystyriaeth bosibl).
- Strategaeth INNS a chyngor polisi wedi'u cydnabod yn ffurfiol fel pwnc o fewn Bioamrywiaeth a Physgodfeydd, dan arweiniad Hazel Drewett.
- Mae CNC wedi datblygu a chyflwyno dau gynnyg 'Datganiad o Ddiddordeb' i Fenter Ymchwil Busnesau Bach Llywodraeth Cymru – y naill yn chwilio am atebion arloesol ar gyfer rhywogaethau estron goresgynnol fel cimwch afon America a chranc mynegog Tsieineaidd, a'r llall yn chwilio am atebion arloesol i wella iechyd priddoedd er mwyn cynyddu adfywiad rhywogaethau naturiol.

NRW (GW): Mae SNH (Scottish Natural Heritage) wedi cyhoeddi canllawiau cynllunio bioddiogelwch morol (<http://www.snh.gov.uk/docs/A1294630.pdf>). Mae Gwymon Wakamine Japan (*Undaria pinnatifida*) wedi'i ddarganfod ym marina Caergybi.

Rheoli Clymog (JM – darllenwyd gan HY): Mae Jo Mullett wedi ymuno â'r grŵp INNS. Mae Jo yn gweithio ar reoli clymog Japan mewn lleoliadau trefol, tir, safleoedd datblygu gardd ac ati trwy ei chwmni Knotweed Control, a hefyd yn un o'r contractwyr sy'n gysylltiedig â gwaith rheoli Cotoneaster ar arfordir de Gŵyr. Mae'n brosiect ar y cyd REF gyda'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol, Plantlife, WTSWW a Dinas a Sir Abertawe. Mae Jo hefyd yn cynnal hyfforddiant at gyfer WTSWW (Rhywogaethau Goresgynol ar 2il Awst, Ton-du) trwy'i busnes arall, About Wild Wales. Mae Jo hefyd yn gwneud gwaith bioamrywiaeth yn ysgolion Castell-nedd Port Talbot a ariennir trwy grant CNC, ac ar gyfer gŵyl Countryside Connections Cyngor Dinas a Sir Abertawe.

Dinas a Sir Abertawe (SH): Cliriwyd planhigion Jac y Neidiwr, gan gynnwys un planhigyn a welwyd yn ardal Bae Abertawe - sy'n lleoliad anghyffredin iawn. Lagwn/morglawdd arfaethedig Abertawe - mae Cyngor Dinas a Sir Abertawe wedi gofyn am fesurau ataliol ar gyfer rhywogaethau estron goresgynol yn ystod gwaith adeiladu muriau'r lagŵn. Mae CNC (GW) hefyd wedi gofyn am gynllun bioddiogelwch llawn ar waith.

Dŵr Cymru (RP): Wedi sicrhau hyd at £100,000 ar gyfer cyfnod cyllido 5 mlynedd i reoli rhywogaethau estron goresgynol - £60,000 ar gyfer gwaith ymarferol, £20,000 ar gyfer gwaith addysg/codi ymwybyddiaeth a £20,000 ar gyfer cymorth grant i 3ydd partion sy'n gweithio ar INNS. Cyflwyno'r prosiect fesul cam ym Mawrth 2015. Anelu at gofnodi yn BARS.

Cam gweithredu 11. Pawb i ddarparu'r wybodaeth ddiweddaraf gan bartneriaid cyn y cyfarfod nesaf. HY i anfon e-bost er mwyn atgoffa pawb

11. Eitemau ar gyfer agenda'r dyfodol

Cyflwyniad ar reoli clymog gan Dan Jones, Prifysgol Abertawe (gohiriwyd heddiw).

Cam gweithredu 12. HY i ofyn am eitemau'r agenda wrth ddsbarthu cofnodion a phwyntiau gweithredu

12. Unrhyw fater arall

GW: Cais diweddaraf LIFE (rhaglen a ariennir gan Ewrop) am brosiectau Natur a Bioamrywiaeth. Gallant fod yn brosiectau safle benodol neu brosiect Cymru gyfan, ac yn cynnwys rhywogaethau estron e.e. atal, rhybudd cynnar, codi ymwybyddiaeth ac ati. Mae'r gronfa'n para tan 2017, a'r dyddiad cau ar gyfer cyflwyno ceisiadau yw mis Hydref. Mae angen 25% o arian cyfatebol. Rhagor o fanylion <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2014/index.htm>.

GW: Y Gronfa Natur: Daeth pecyn drwy'r post wythnos diwethaf. Gall derbynyddion posibl gyflwyno 'cynnig' rhwng nawr a mis Tachwedd. Mae INNS yn cael ei ystyried yn thema drawsbynciol mewn 7 maes. Mae gweithdai'n cael eu cynnal i hyrwyddo partneriaethau a gweithio ar y cyd.

SH: Cynnal cwrs IEEM ar Glymog Japan a Blodau Goresgynol eleni.

13. Cloi

Cadarnhau dyddiad y cyfarfod nesaf.

Cam gweithredu 13. HY i drefnu dyddiad y cyfarfod nesaf